

THAPELO MOHAPI IN

GIBANJE ABAHLALI BASEMJONDOLO

OGROŽEN ZARADI BRANJENJA

SVOJE SKUPNOSTI

Južna Afrika

PIŠEM
ZA
PRAVICE

AMNESTY
INTERNATIONAL

V Sloveniji že od 1983

PIŠEM ZA PRAVICE:

VEČ KOT 20 LET PISANJA PISEM, KI SPREMINJAJO ŽIVLJENJA

Ko se skupina ljudi postavi za sočloveka, ki so mu kršene pravice in storjena krivica, so lahko rezultati izjemni.

Pred več kot 20 leti se je majhna, a zagreta aktivistična skupina na Poljskem odločila za dan človekovih pravic, ki je 10. decembra, organizirati 24-urni maraton pisanja apelov. Ideja je resnično zaživela in maraton pisanja apelov, ki ga danes poznamo pod imenom Pišem za pravice, je postal največji svetovni dogodek za človekove pravice.

Leta 1991 je bilo napisanih 2326 pisem, v 2022 pa zbranih že 5,3 milijona pisem, tvtov, podpisov pod peticije ... V dveh desetletjih kampanje Pišem za pravice smo pomagali več kot 100 ljudem ter jih zaščitili pred nadlegovanjem in mučenjem ali pa poskrbeli, da so bili izpuščeni iz zapora, v katerem so se znašli po krivici.

Ljudje po vsem svetu kažejo moč besed, ko se povezujejo v ideji, da geografska lokacija ni ovira za solidarnost.

Letošnja kampanja podpira ljudi, ki so zaradi svojega miroljubnega aktivizma, osebnih stališč ali značilnosti, doživeli različne usode, bili pretepeni, ustreljeni, žrtve nadlegovanja ali ustrahovanja. Med njimi so LGBTI aktivisti_ke, zagovorniki_ce okolja in mirni_e protestnice_ki. V okviru akcije Pišem za pravice bomo zanje zbrali osebna sporočila solidarnosti tisočih ljudi s celega sveta. Njihovim družinam in njim samim želimo sporočiti, da niso pozabljeni in da o njihovi situaciji opozarjamo javnost.

Pri akciji Pišem za pravice se preko pisanja pisem usmerja žaromet javnosti v tiste, ki imajo moč odločanja in ukrepanja, na primer politiki_čarke v posameznih državah. Skozi pisanje in javne dogodke se dosega prepoznavnost ljudi, za katere se borimo, in pritegne mednarodna pozornost družbenih medijev.

Ljudje, ki so v preteklih letih prejeli naša solidarnostna sporočila, so povedali, kako zelo veliko jim je pomenila njihova srčnost.

Pogosto se tudi res spremeni oz. izboljša njihova situacija: odpravijo se obtožbe, z njimi zaporniške oblasti ravnajo manj grdo, spremenijo se zakoni itd.

»Iz dna srca, ta kampanja me je ohranila pri življenju, to je tisto, kar jim je preprečilo, da bi me ubili. In to le zato, ker so vedeli, da ste z mano,«

je v svoji zahvali povedal Jani Silva, okoljski aktivist.

PREDEN ZAČNEMO

Ta aktivnost učenja človekovih pravic lahko poteka v okviru razreda, lokalne skupnosti, družine, aktivistične skupine v živo ali preko spleta ali v kakem drugem okolju. Kot moderator_ka lahko aktivnosti prilagodite skupini, s katero delate. Razmislite o tem, kakšno znanje ima skupina o obravnavanih vprašanjih, kako velika je in kako najbolje organizirati aktivnost, da omogočite aktivno udeležbo. Pri izvedbi upoštevajte, kakšen prostor imate na voljo in morebitne omejitve. Z udeleženci_kami se pogovorite o tem, ali je zanje varno, da izvajajo aktivnosti.

Vse dejavnosti temeljijo na **metodah participatornega učenja**, ki udeležencem ne navaja le dejstev, pač pa omogoča, da raziskujejo, razpravljajo, analizirajo in postavljajo vprašanja. Ta metodologija omogoča:

RAZVOJ ključnih kompetenc in veščin,

PRILOŽNOST oblikovanja lastnega mnenja, postavljanja vprašanj in poglobljenega razumevanja,

PREVZEMANJE NADZORA nad svojim učenjem in odpiranje razprav glede na interese, sposobnosti in vidike,

DOVOLJ PROSTORA za čustveno vključenost in razvoj lastnega mnenja.

Pišem za pravice 2022
 v ljubljanskem lokalu Pritličje.

Preberite si več o ljudeh,
 za katere se borimo:
[https://sola.amnesty.si/
 pisem-za-pravice-2023](https://sola.amnesty.si/pisem-za-pravice-2023)

Kontaktirajte nas v primeru
 dodatnih vprašanj:
sole@amnesty.si

Če z metodami participatornega učenja še niste seznanjeni, vam bo morda v pomoč Priročnik o uporabi participatornih metod pri učenju človekovih pravic (ki ga najdete na <https://sola.amnesty.si/prirocniki.html>).

Amnesty International pripravlja spletne izobraževalne tečaje o človekovih pravicah med drugim tudi o Pišem za pravice. Oglejte si jih na spletni strani Akademije Amnesty: [https://www.akademija-amnesty.si/
 izobrazevanja/?t=tecaji](https://www.akademija-amnesty.si/izobrazevanja/?t=tecaji)

VAŠE BESEDE IMAJO MOČ

AKTIVISTKE OPROŠČENE

Po vodenju protivladnega protesta maja 2020 so bile Cecillia Chimbir, Joanah Mamombe in Netsai Marova aretirane, odpeljane na policijsko postajo in nato v neoznečenem avtu odpeljane iz mesta Hararé v Zimbabveju. Nato so jih pretepli, mučili in pustili ob cesti. Med obiskom bolnišnice so bile aretirane in obtožene kaznivih dejanj v zvezi s protesti. Kasneje so jih obtožili tudi širjenja neresnic in oviranja sodnega postopka. Netsai je po napadu pobegnila iz Zimbabveja. V lanskoletni akciji Pišem za pravice je bilo za njih zbranih več kot pol milijona podpisov peticij, solidarnostnih pism in drugih pozivov. Cecillio in Joanah je višje sodišče 4. julija 2023 oprostilo.

© Amnesty International/Vongai Chikwanda/Kuvanih Moodley

OSVOBOJEN SMRTNE KAZNI

Magai Matiop Ngong iz Južnega Sudana je bil šolar, ko je bil 14. novembra 2017 obsojen na smrt zaradi umora. Magai je pripovedoval, kako je sodniku povedal, da je bila smrt nesreča in da je bil takrat star le 15 let. Kljub temu so mu sodili za umor brez dostopa do odvetnika. V času Pišem za pravice 2019 je bilo za Magaija izvedenih več kot 700.000 akcij. Marca 2022 se je višje sodišče strinjalo, da ga je treba izpustiti, ker je bil takrat še otrok. Magai je zdaj na varnem zunaj svoje države in bolj kot kadar koli prej odločen pomagati ljudem, kot je on.

ZAGOVORNIK ČLOVEKOVIH PRAVIC IZPUŠČEN

Bernardo Caal Xol, učitelj in oče, je neumorno branil skupnosti, ki so jih prizadeli projekti hidroelektrarn na reki Cahabón v severni Gvatemali. Novembra 2018 je bil obsojen na več kot sedem let zapora zaradi lažnih obtožb, katerih cilj je bil preprečiti njegovo delo na področju človekovih pravic. Na Pišem za pravice 2021 smo zanj izvedli več kot pol milijona akcij. Marca 2022 je bil izpuščen iz zapora.

© Simone Dalmaso

O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Človekove pravice so osnovne svoboščine in nudijo zaščito vsakemu izmed nas. Temeljijo na načelih dostojanstva, enakosti in medsebojnega spoštovanja, ne glede na starost, narodnost, spol, raso, prepričanja in osebne usmeritve.

Pri pravicah gre za to, da z vami ravna pošteno in pravično in da tudi vi tako ravnate z drugimi. Ljudem nudijo možnost odločanja o svojem življenju.

Temeljne človekove pravice so univerzalne in pripadajo vsem. So neodtujljive, kar pomeni, da nam ne morejo biti odvzete. Vse pravice so enako pomembne in so med seboj povezane, nedeljive in neodvisne.

Mednarodni instrumenti (konvencije, deklaracije, drugi standardi ...) o človekovih pravicah so po grozotah, storjenih med drugo svetovno vojno, zagotovili temelj za izboljšanje nacionalne, regionalne in mednarodne zakonodaje na področju človekovih pravic. Prvi tak pomemben dokument je bila Splošna deklaracija človekovih pravic.

Človekove pravice lahko razumemo kot zakone, namenjene vladam. So obveza za vlade in državno uradništvo, da spoštujejo, varujejo in izpolnjujejo pravice ljudi znotraj njihove pristojnosti in tudi drugje.

Človekove pravice niso privilegij, ki bi ga spoštovali le, če to dopuščajo okoliščine.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Splošno deklaracijo človekovih pravic so v letih po drugi svetovni vojni oblikovali v okviru novonastalih Združenih narodov. Od sprejetja, 10. decembra 1948, predstavlja temelj mednarodnega sistema človekovih pravic. Vse države na svetu so se strinjale, da jih zavezujejo splošna načela, izražena v 30 členih tega dokumenta.

Dokument, kot že samo ime pove, je deklaracija. Vse svetovne vlade so izjavile namero, da bodo pri ravnanju s posamezniki čam spoštovali določene standarde. Človekove pravice so postale del mednarodnega prava. Od sprejetja deklaracije so bili na podlagi njenih načel sestavljeni številni drugi zavezujoči zakoni in sporazumi. Ti zakoni in sporazumi so podlaga za delovanje organizacij, kot je tudi Amnesty International, ki vlade pozivajo, naj se vzdržijo takega vedenja ali ravnanja, kot so ga deležni ljudje, izpostavljeni v naši akciji Pišem za pravice.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

DRŽAVLJANSKE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

Pravica do življenja, prepoved mučenja in suženjstva, pravica do nediskriminacije.

- Člen 1 Svoboda in enakopravnost pri dostojanstvu in pravicah
- Člen 2 Nediskriminacija
- Člen 3 Pravica do življenja, svobode in varnosti
- Člen 4 Prepoved suženjstva
- Člen 5 Prepoved mučenja

PRAVNE PRAVICE

Pravica do domneve nedolžnosti, pravica do poštenega sojenja, pravica, da nisi samovoljno aretiran ali pridržan.

- Člen 6 Vse nas ščiti zakon
- Člen 7 Pred zakonom smo vsi enaki
- Člen 8 Pravna sredstva, ko so nam kršene pravice
- Člen 9 Prepoved neupravičenega priprtja, zaprtja ali izgona
- Člen 10 Pravica do poštenega sojenja
- Člen 11 Nedolžen, dokler krivda ni dokazana
- Člen 14 Pravica iti v drugo državo in zaprositi za zaščito

SOCIALNE PRAVICE

Pravica do izobrazbe, do ustvarjanja in vzdrževanja družine, do rekreacije, do zdravstvene oskrbe.

- Člen 12 Zasebnost in pravica do doma in družinskega življenja
- Člen 13 Svoboda živeti in svobodno potovati znotraj države
- Člen 16 Pravica do poroke in ustvarjanja družine
- Člen 24 Pravica do počitka in prostega časa
- Člen 26 Pravica do izobrazbe, vključno z brezplačnim osnovnošolskim izobraževanjem

EKONOMSKE PRAVICE

Pravica do lastnine, do dela, do ustreznega bivališča, do pokojnine in do ustreznega življenjskega standarda.

- Člen 15 Pravica do državljanstva
- Člen 17 Pravica do zasebne lastnine
- Člen 22 Pravica do socialne varnosti
- Člen 23 Pravica do pošteno plačanega dela in do članstva v sindikatu
- Člen 25 Pravica do življenjskega standarda, ki omogoča zdravje in dobro počutje

POLITIČNE PRAVICE

Pravica sodelovati pri vodenju države, volilna pravica, pravica do miroljubnega združevanja, svoboda izražanja, prepričanja in veroizpovedi.

- Člen 18 Svoboda prepričanja (vključno z verskim prepričanjem)
- Člen 19 Svoboda izražanja in pravica širjenja informacij
- Člen 20 Svoboda, pridružiti se združenju ter se miroljubno družiti
- Člen 21 Pravica sodelovati pri vodenju tvoje države

KULTURNE PRAVICE, SOLIDARNOSTNE PRAVICE

Pravica sodelovati v kulturnem življenju svoje skupnosti.

- Člen 27 Pravica sodelovati v kulturnem življenju tvoje skupnosti
- Člen 28 Pravica do mednarodnega reda, ki omogoča vse te pravice
- Člen 29 Odgovornost spoštovati pravice drugih
- Člen 30 Teh pravic se ne odvzema!

AKTIVNOST

PRAVICA DO USTREZNEGA BIVALIŠČA

KLJUČNI KONCEPTI

- Ekonomske, socialne in kulturne pravice
- Pravica do prebivališča in dostopa do zemljišča
- Pravica do življenja
- Zagovorniki človekovih pravic

O AKTIVNOSTI

Udeležence_ci se bodo na podlagi resnične zgodbe Thapela Mohapija in njegove skupnosti v Južnoafriški republiki seznanili s konceptom dostopa do ustreznega prebivališča kot temeljne človekove pravice ter z boji, s katerimi se soočajo zagovorniki človekovih pravic. V okviru aktivnosti udeležence_ce spodbujamo, da oblastem napišejo pismo, v katerem bodo zahtevali pravico in izrazili solidarnost s Thapelom Mohapijem.

POTREBEN ČAS

60 minut — morda boste potrebovali dodaten čas za poglavje **Ukrepajte**

STAROST: 14+

UČNI CILJI

Udeležence_ci bodo:

- **spoznali** koncept pravice do ustreznega bivališča in opredelili njegove ključne elemente.
- **razumeli** povezavo med pravico do ustreznega bivališča in drugimi človekovimi pravicami.
- **prepoznali** vlogo in pomen zagovornikov človekovih pravic pri zavzemanju za pravico do prebivališča
- **izvedeli** več o kampanji Amnesty International Pišem za pravice.
- **napisali** pismo podpore in solidarnosti Thapelu Mohapiju.

POTREBNA GRADIVA

- **Izroček: Zaščita pravice do primerne bivališča** (stran 9)
- **Poenostavljena Splošna deklaracija o človekovih pravicah (SDČP)** (stran 5)
- **Likovne potrebščine** - markerji, barvni svinčniki, papir itd.
- **Dodatno:** Video Thapela Mohapija <https://www.youtube.com/watch?v=hghUoGyxIY>

PRIPRAVA

- Natisnite izročke na strani 9 in poenostavljeno SDČP na strani 5 za vsakega udeleženko_ca/skupino.
- Preberite splošne informacije na strani 10 in Thapelovo zgodbo na strani 11.

VEČ INFORMACIJ

- Spletna stran Abahlali (AbM): abahlali.org/
- Izobraževalna gradiva in tečaj Pišem za pravice na Akademiji Amnesty: <https://www.akademija-amnesty.si/izobrazevanje/pisem-za-pravice/>

1. OBLIKUJTE SVOJO IDEALNO ULICO

Udeležence_ce najprej vprašajte: **Kaj po vašem mnenju pomeni, da je dostop do ustreznega bivališča človekova pravica?** Zberite nekaj odgovorov.

Udeležence_ce razdelite v manjše skupine. Vsaki skupini priskrbite nekaj likovnih pripomočkov (papir, markerje, barvne svinčnike itd.). Povejte, da bo vsaka skupina ustvarila skupnost svojih idealnih domov. Vsakega udeleženko_ca prosite, naj nariše svoj idealni dom, nato pa naj te domove sestavijo in skupaj narišejo ali oblikujejo ulico za svojo novo, majhno skupnost. Razmisliti morajo o razporeditvi ulice, razporeditvi hiš in skupnih prostorih. Spodbudite jih, naj razmislijo o potrebah različnih skupin prebivalcev in o tem, kako lahko njihova zasnova te potrebe upošteva.

Po približno 10 minutah zaključite z risanjem in udeležencem_kam razložite, da ima vsakdo človekovo pravico do ustreznega bivališča, kar pomeni stanovanje, ki je cenovno dostopno, primerno za bivanje, kulturno primerno in varno. To vključuje bivanje nekje, ki je v skladu s posameznikovo kulturno dediščino, hkrati pa omogoča dostop do potrebnih storitev, kot so voda in vodovod, zdravstveno varstvo, šole in zaposlitvene možnosti.

Prosrite jih, naj si še enkrat ogledajo svoje risbe, in jih spodbudite, naj razmislijo, kaj jim pomeni dostop do ustreznega bivališča. Prosrite jih, naj v svojih načrtih opredelijo elemente, ki so skladni s konceptom stanovanja, ki je cenovno dosegljivo, primerno za bivanje, dostopno,

25 MINUT

kulturno primerno in varno. Nato, če je dovolj časa, prosite nekaj prostovoljk_cev, da predstavijo svoje načrte in se pri tem posebej osredotočijo na to, zaradi česa so stanovanja v njihovih načrtih ustrezna.

Spomnite se, da je dostop do ustreznega bivališča človekova pravica, in udeležence vprašajte:

- Kaj po vašem mnenju v praksi pomeni, da so stanovanja cenovno dosegljiva, primerna za bivanje, dostopna, kulturno ustrezna in varna?
- Kako bi pomanjkanje ustreznega bivališča vplivalo na druga področja življenja, kot so zdravje, izobraževanje, družinsko življenje in delo?
- Koliko ljudi na svetu po vašem mnenju ne živi v ustreznih bivališčih? Kako je to vprašanje prisotno tudi v naši skupnosti/državi?

Pri vodenju razprave uporabite **osnove informacije** o dostopu do primerne stanovanja kot človekovi pravici (stran 10). Diskusijo zaključite tako, da poudarite, da je zagotavljanje primernih bivališč skupna odgovornost številnih strani, kot so vlade, zasebni sektor, organizacije skupnosti in posamezniki, vendar imajo vlade posebne dolžnosti in odgovornosti za zaščito ljudi in zagotavljanje dostopa do ustreznih bivališč. Vlade imajo ključno vlogo pri določanju politik, predpisov in standardov za stanovanja. Zagotavljajo lahko tudi finančna sredstva, zemljišča ali spodbujajo razvoj cenovno dostopnih stanovanj. Vlade morajo med drugim:

- zagotoviti, da ima vsakdo vsaj minimalno stopnjo varnosti lastništva in zaščite pred prisilnimi izselitvami;
- zaščititi ljudi pred zlorabo pravice do ustreznega bivališča s strani podjetij ali drugih nedržavnih akterjev;
- pregledati in spremeniti pravila in predpise o stanovanjski gradnji, načrtovanju in prostorskem načrtovanju, da bi spodbujali stanovanja za vse in ljudem, ki živijo v revščini, olajšali gradnjo ali vzdrževanje domov.

2. OGROŽEN ZARADI BRANJENJA SVOJE SKUPNOSTI:

ZGODBA THAPELA MOHAPIJA

Predstavite zgodbo Thapela Mohapija in gibanja Abahlali baseMjondolo (AbM) s pomočjo **Thapelove zgodbe** na strani 11. Udeleženkam_cem na glas preberite zgodbo ali prosite prostovoljce, da ga preberejo na glas. Nato razdelite izvide **Izročka: Zaščita pravice do bivališča** (stran 9) in **poenostavljeno različico SDČP** (stran 5).

Udeleženkam_cem dajte nekaj minut časa, da preberejo gradivo. Nato v skupini vodite diskusijo o naslednjih vprašanjih:

- Kaj vas pri Thapelovi zgodbi šokira ali preseneča?
- S kakšnimi izzivi se soočajo prebivalci in aktivisti eKhenane v boju za dostop do ustreznega bivališča?
- Katere človekove pravice so v tem primeru kršene?
- Zakaj menite, da so Thapelo in skupnost deležni napadov in groženj?
- Kaj bi morale storiti oblasti, da bi zaščitile in spoštovale človekove pravice Thapela in drugih članov skupnosti AbM?

Pri vodenju razprave uporabite **osnovne informacije** o dostopu do primerne stanovanja kot človekovi pravici (stran 10).

20 MINUT

Če se udeleženke_ci prvič srečujejo s SDČP, se morate najprej osredotočiti na oblikovanje skupnega razumevanja, kaj to je, pri čemer uporabite informacije na strani 4.

3. UKREPAJTE

Opišite kampanjo Pišem za pravice. Pojasnite, da Amnesty spodbuja ljudi, naj zahtevajo pravico za Thapela Mohapija and AbM. Navedite zgodbe preteklih let, ki prikazujejo, kako uspešno je lahko pisanje pisem in izvajanje drugih solidarnostnih akcij (stran 3).

Če vam zmanjkuje časa, lahko udeleženske_ce spodbudite, da se organizirajo v svojem prostem času ali da si razdelijo aktivnosti. Spodbujajte jih k ustvarjalnosti.

Predvajajte videoposnetek Thapela Mohapija, ki se nahaja tu:
<https://www.youtube.com/watch?v=hghUoGyxlY>

NAPIŠITE PISMO

Spodbujajte udeleženske_ce, naj napišejo pismo ministru policije Južnoafriške republike. Pri tem naj uporabijo kontaktne informacije na desni.

- Povejte ministru nekaj o sebi, saj bo tako pismo bolj osebno.
- Napišite mu, kaj vas je šokiralo pri napadih na člane AbM.
- Povejte mu, zakaj menite, da je pomembno, da vlade zagotovijo varno in ugodno okolje, v katerem lahko zagovorniki človekovih pravic in aktivisti opravljajo svoje delo.
- Pozovite ga, **naj izvede temeljito, nepristransko, neodvisno, pregledno in učinkovito preiskavo nadlegovanja in ubojev članov AbM, privedejo osumljene storilce pred sodišče v poštenih sodnih postopkih ter zagotovijo prenehanje napadov na člane AbM.**
- Pozovite ga, **naj žrtvam zagotovi dostop do pravnega varstva in učinkovitih pravnih sredstev.**

Minister of Police

Private bag X463
Pretoria
0001
South Africa

Naslavljanje: Dear Minister

Twitter / X: @SAPoliceService
@LirandzuThemba (Police
Ministry spokesperson)

Facebook: [facebook.com/SAPoliceService](https://www.facebook.com/SAPoliceService)

Instagram: @sapoliceservice_za

Ključniki: #ProtectThapelo
#ProtectAbM #W4R23
#Pisemzapravice

POKAŽITE SOLIDARNOST

Pokažite Thapelu Mohapiju in AbM, da ju podpirate. Pošljite sporočila prijateljstva in upanja ter podprite boj za njihovo skupnosti. Bodite ustvarjalni! Objavite slike svojih pisem ali video sporočil na družabnih omrežjih.

Nekaj nasvetov:

- Navedite, iz katere države prihajate, da Thapelu in AbM pokažete, kako daleč naokoli ju podpirajo.
- Thapelo ima rad nogomet in jazz glasbo, zato lahko v pismu omenite te dejavnosti ali narišete ustrezne slike.

Thapelo govori isiZulu in angleško. Tukaj je primer sporočila, ki ga lahko vključite v pismo:

Simi nawe (isiZulu) – **We are with you** (English)

Isibindi sakho siyaxikhuthaza (isiZulu) – **Your courage inspires us** (English)

Thapelo Mohapi and AbM

c/o Amnesty International South
Africa
97 Oxford Road
Rosebank
Johannesburg
2196
South Africa

Twitter / X: @abahlalibm

Facebook: [facebook.com/abahlalibasemjondolo/](https://www.facebook.com/abahlalibasemjondolo/)

Instagram: @abahlalibasemjondolo

Ključniki: #ProtectThapelo
#ProtectAbM #W4R23
#Pisemzapravice

IZROČEK

ZAŠČITA PRAVICE DO USTREZNEGA BIVALIŠČA

Komuna eKhenana se nahaja v Cato Manorju, predmestju mesta eThekweni v zvezni državi KwaZulu-Natal. Nahaja se v bližini predmestij srednjega razreda in pomembnih krajev zaposlovanja. Cato Manor, ki so ga v preteklosti pestili politični nemiri, rasne napetosti in prisilne selitve v času apartheida, še danes pestijo pomanjkanje stanovanj, prisilne izselitve, zemljiški spori in slabo zagotavljanje storitev. Vendar pa je Cato Manor znan tudi po svojem aktivizmu in uporu.

Večina prebivalcev eKhenane so ekonomski migranti s podeželskih območij Južne Afrike, ki so se preselili v eThekweni, da bi poiskali boljše življenje zase in za svoje družine. Ne morejo si privoščiti visokih stroškov najemnin, ki so povezani z življenjem v mestu in predmestjih. Zato pogosto zasedejo zemljišča in gradijo hiše iz pločevine. Ti domovi imajo omejen dostop do storitev, kot sta voda in sanitarije, ali pa ga sploh nimajo.

Člani gibanja Abahlali baseMjondolo (AbM) v eKhenani, odločeni, da bodo izboljšali življenje v skupnosti, so govorili o primerih korupcije v lokalni upravi in si močno prizadevali za izboljšanje življenja skupnosti. Ustanovili so politično šolo, v kateri prebivalci izmenjujejo svoje znanje in se učijo angleščine. Šola ima kmetijo, skupno kuhinjo in trgovino. V zameno so se člani AbM soočali z grožnjami, nadlegovanjem in ustrahovanjem. Bili so žrtve poskusov in dejanskih umorov, nasilja, nadlegovanja in poškodovanja njihovih domov. Po podatkih AbM je bilo od ustanovitve gibanja leta 2005 ubitih 25 njihovih članov - 21 moških in štiri ženske. Samo leta 2022 so bili ubiti trije člani AbM iz podružnice eKhenana - dva moška in ena ženska. Nešteto drugih članov AbM je bilo napadenih, njihovo premoženje pa uničeno.

ZAGOVORNIKI ČLOVEKOVIH PRAVIC

Zagovorniki človekovih pravic, kot je Thapelo Mohapi, se pogosto soočajo z velikimi tveganji. V številnih državah oblasti ne storijo dovolj, da bi zagotovile zaščito zagovornikov človekovih pravic, ki se zaradi svojega dela nenehno soočajo z grožnjami in ustrahovanjem. Zagovorniki človekovih pravic v Južni Afriki tvegajo svoja življenja, da bi zaščitili njene prebivalce. Borijo se proti korupciji, da bi ljudem v svoji državi zagotovili možnost boljšega življenja. Država pa jih pri tem obravnava s prezirom ali še slabše, saj stori malo ali nič, da bi zaščitila njihove človekove pravice ali privedla osumljene storilce pred roko pravice.

Kljub temu je vsak izziv priložnost za spremembe. Vztrajnost in trdoživost zagovornikov človekovih pravic, kot je Thapelo Mohapi, sta pogosto prižgali iskrico preobrazbe ter spodbudili enotnost in pogum v njihovih skupnostih. Njihova predanost pomaga, da se stanovanjska problematika in človekove pravice znajdejo v središču svetovnega zanimanja in spodbudijo ključne razprave. Kljub težavam zagovorniki človekovih pravic vlivajo upanje in nas opominjajo na moč kolektivnega ukrepanja v stiski.

ZAGOVORNIKI ČLOVEKOVIH PRAVIC

so ljudje, ki posamezno ali kolektivno mirno ukrepajo za obrambo, zaščito ali spodbujanje človekovih pravic na lokalni, nacionalni ali mednarodni ravni. Zagovornik človekovih pravic je lahko vsakdo, če ne uporablja ali zagovarja nasilja.

Desno: Naselje eKhenana v KwaZulu-Natalu.

Skrajno desno: Thapelo Mohapi, generalni sekretar AbM.

© Zasebno

© Andrew Suderman / AbM Facebook

OSNOVNE INFORMACIJE

USTREZNO BIVALIŠČE KOT ČLOVEKOVA PRAVICA

Vsakdo ima pravico do življenjskega standarda, ki je primeren za njegovo zdravje in dobro počutje. To vključuje tudi človekovo pravico do ustreznega bivališča. Člen 25 Splošne deklaracije o človekovih pravicah pravi, da imamo vsi pravico do zadostne količine hrane, oblačil, stanovanja in zdravstvenega varstva zase in za svoje družine. V skladu z mednarodnim pravom ustrežno bivališče pomeni imeti zagotovljeno lastništvo – brez strahu, da bi vas nezakonito prisilili zapustiti dom ali da bi vam odvzeli dom ali zemljišča. Vključuje tudi življenje v kraju, ki je v skladu z vašo kulturno dediščino, hkrati pa vam omogoča dostop do potrebnih storitev, šol in zaposlitvenih možnosti.

Dostop do ustreznega bivališča pomeni tudi, da morajo biti stanovanja cenovno dosegljiva, primerna za bivanje, dostopna, kulturno ustrezna in varna. Več kot 1,8 milijarde ljudi po svetu živi v neformalnih naseljih ali neustreznih stanovanjih z omejenim dostopom do osnovnih storitev, kot so voda, sanitarije in elektrika, mnogi pa živijo pod grožnjo prisilne izselitve. Vladni popis iz leta 2021 je pokazal, da več kot eno od desetih gospodinjstev v Južni Afriki živi v neformalnih naseljih. Sredi izobilja je veliko ljudi še vedno lačnih, živijo v slabih stanovanjih brez osnovnih storitev, kot sta voda in stranišče, ter odraščajo brez dostopa do izobraževanja. To ni le posledica pomanjkanja sredstev, temveč tudi malomarnosti in diskriminacije. Vlade po vsem svetu preprosto niso pripravljene storiti dovolj.

Ljudje, ki živijo v revščini, so pogosto ujeti v past, ker so izključeni iz preostale družbe, ker jim je odvzet glas ter jim grozita nasilje in negotovost. Številni ljudje, ki živijo v *slumih* ali neformalnih naseljih, niso zaščiteni pred nadlegovanjem, kot so prisilne izselitve, saj njihova pravica do bivanja tam ni pravno priznana.

PRISILNE IZSELITVE

Prisilne izselitve so tiste, pri katerih so ljudje odstranjeni s svojih domov in zemljišč brez predhodnega obvestila, posvetovanja in odškodnine. Prisilne izselitve so nezakonite v vseh okoliščinah in kršijo pravico do ustreznega bivališča. Prisilne izselitve so pogosto nasilne, uničijo sredstva za preživetje in povzročijo, da ljudje ostanejo brez strehe nad glavo. Visoka stopnja revščine in neenakosti v Južnoafriški republiki, ki se ji pridružujeta še razširjena brezposelnost in pomanjkanje dostopa do ustreznih storitev, je ustvarila pogoje za družbene, politične in gospodarske nemire. V tem kontekstu zagovorniki človekovih pravic, kot je Thapelo Mohapi, tvegajo svoja življenja, da bi ljudem v Južni Afriki zagotovili dostop do osnovnih človekovih pravic, vključno z ustreznimi bivališči.

ONKRAJ ZAVETJA: VARNOST,

MIR IN DOSTOJANSTVO

Pravica do ustreznega bivališča je tesno povezana z drugimi ekonomskimi, socialnimi in kulturnimi pravicami. Ustrežno stanovanje pomeni več kot le streho nad glavo; gre za življenje v varnosti, miru in dostojanstvu. Neposredno vpliva na uresničevanje drugih pravic, kot so pravica do ustreznega življenjskega standarda, vključno s socialno podporo in zaščito, biti blizu delovnih priložnosti (pravica do dela), imeti dostop do dobrega zdravstvenega varstva, čiste vode, sanitarij in hrane (pravica do zdravja) ter biti blizu šol (pravica do izobraževanja). Pravica do uživanja kulturnih dejavnosti in državljanska pravica sta prav tako povezani s pravico do bivališča. Vse te pravice so med seboj povezane, zato lahko neupoštevanje ali kršenje ene od njih vpliva tudi na druge. Zagotavljanje pravice do ustreznega bivališča je zato ključnega pomena za doseganje celovitega varstva človekovih pravic in zagotavljanje ustreznega življenjskega standarda za vse.

THAPELOVA ZGODBA

 Južna Afrika

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

AMNESTY
INTERNATIONAL
V Sloveniji: 16. okt. 1988

Thapelo Mohapi rad posluša jazz in podpira svoji najljubši nogometni ekipi, Mamelodi Sundowns in Manchester City. Toda trenutno v teh stvareh ne more več uživati. Od leta 2021 je prisiljen živeti v skrivanju zaradi groženj s smrtjo.

Kot generalni sekretar Abahlali base Mjondolo (AbM), živahnega in pogumnega množičnega gibanja, je Thapelo svoje življenje posvetil boju za pravice ljudi po vsej Južni Afriki, zlasti na območjih z gospodarskimi težavami.

Eden takih krajev je eKhenana v provinci KwaZulu-Natal. Večina prebivalcev je ekonomskih migrantov s podeželja Južne Afrike, ki so se preselili v iskanju boljšega življenja. Ne morejo si privoščiti visokih življenjskih stroškov na tem območju in pogosto naredijo domove iz pločevine. Pogosto živijo s slabim ali celo brez dostopa do vode. Med mnogimi drugimi izzivi se soočajo tudi s policijsko brutalnostjo, prisilnimi izselitvami in slabimi javnimi storitvami.

Odločeni, da bodo izboljšali življenje v skupnosti, so člani AbM v eKhenani spregovorili proti primerom korupcije v lokalni upravi. Trdo delajo, da bi izboljšali življenja skupnosti – odprli so šolo, kmetije, skupne kuhinje in trgovine. V zameno so bili deležni ne le odpora, ampak tudi groženj, nadlegovanja in ustrahovanja državnih uradnikov, ki so spodbujali nasilje proti njim. Bili so žrtve poskusov in dejanskih umorov, nasilja, nadlegovanja in poškodovanja njihovih domov. Samo leta 2022 so bili v eKhenani ubiti trije člani AbM.

Zgoraj: Člani AbM spoznavajo kmetije v eKhenani.
Na sredini: Člani AbM se udeležujejo mirnega protesta.
Spodaj: Sestanek AbM 2022.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International je globalno gibanje več kot 10 milijonov ljudi, ki se skupaj borimo proti krivicam. Zavzemamo se za svet, v katerem se bodo vsem spoštovale človekove pravice. Raziskujemo in razkrivamo dejstva, kadarkoli in kjerkoli se zgodijo zlorabe. Spremljamo delo vlad in drugih vplivnih skupin, kot so na primer podjetja, ter jih opozarjamo na njihove obljube in spoštovanje mednarodnega prava. Z zgodbami izjemnih ljudi, s katerimi sodelujemo, mobiliziramo milijone privržen_cev s celega sveta, da se zavzamejo za spremembe in se pridružijo obrambi aktivistk_ov. Podpiramo ljudi, da se z izobraževanjem in usposabljanjem naučijo zagovarjati njihove pravice.

AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJA

Dunajska cesta 5,
1000 Ljubljana

e.: sola@amnesty.si
t.: 01/ 426 93 77
sola.amnesty.si

Vse fotografije, razen kjer je navedeno drugače:
© Amnesty International

Naslovnica: © Zasebno

Povzeto in prilagojeno po dokumentu AI
(POL 32/7061/2023, English, September 2023)

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

AMNESTY
INTERNATIONAL
V Sloveniji že od 1988

